

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/120/2005

JAK POLACY BĘDĄ GŁOSOWAĆ 25 WRZEŚNIA - PREFERENCJE PARTYJNE W LIPCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

W lipcu¹ ponad połowa Polaków uprawnionych do głosowania (54%) deklaruje, że na pewno weźmie udział w jesiennych wyborach do Sejmu i Senatu. W porównaniu z czerwcem odsetek zadeklarowanych uczestników tego głosowania wzrósł o 3 punkty. Typowy dla okresu przedwyborczego wzrost liczby respondentów deklarujących chęć wzięcia udziału w wyborach obserwujemy już od trzech miesięcy - od kwietnia odsetek zamierzających uczestniczyć w jesiennych wyborach wzrósł o 7 punktów. Maleje natomiast liczba osób jednoznacznie odrzucających udział w głosowaniu: w porównaniu z ubiegłym miesiącem odsetek tego rodzaju deklaracji zmniejszył się o 2 punkty (do 22%), a w stosunku do kwietnia - o 9 punktów. Niemal jedna czwarta uprawnionych do głosowania nie jest pewna swego w nim udziału (24%, o 2 punkty mniej niż w czerwcu).

Tabela 1

25 września odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VII*	VIII*	IX*	X*	XI*	XII*	I*	II*	III*	IV*	V*	VI	VII
	2004						2005						
	w procentach												
Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	40	42	42	45	49	48	50	50	48	47	49	51	54
Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	17	21	21	18	18	17	18	18	19	22	20	26	24
Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału	43	37	37	37	33	35	32	32	33	31	31	24	22

* W tych badaniach pytanie brzmiało: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?”

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (182) zrealizowano w dniach 1-4 lipca 2005 roku na liczącej 1021 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Miesiąc temu, po oficjalnym ogłoszeniu przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego terminu wyborów parlamentarnych, po raz pierwszy zapytaliśmy Polaków nie o to, jak głosowaliby, gdyby wybory odbywały się w najbliższą niedzielę, ale o to, jaką decyzję wyborczą podejmą 25 września. Zmiana horyzontu czasowego wpłynęła, co zrozumiałe, na wzrost niepewności składanych deklaracji. Respondenci pytani w czerwcu o to, jaką decyzję podejmą za trzy miesiące, udzielali odpowiedzi „trudno powiedzieć” wyraźnie częściej niż w maju, kiedy odpowiadali na pytanie o swój ewentualny wybór za kilka dni. W lipcu odsetek niezdecydowanych uczestników głosowania, czyli respondentów, którzy deklarują, że na pewno wezmą udział w wyborach 25 września, ale jednocześnie nie wiedzą, na kogo będą głosować, nieco się zmniejszył (o 3 punkty, do 29%), nadal jednak pozostaje znacznie wyższy niż w pierwszym półroczu.

Tabela 2

Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września?														
	2004							2005						
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	w procentach													
Trudno powiedzieć	13	18	15	19	17	19	19	21	21	24	22	22	32	29

W lipcu zatem obserwujemy wzrost liczby Polaków mających sprecyzowane sympatie partyjne - niespełna dwie piąte ogółu badanych (39%) wyraziło swoje preferencje, podczas gdy miesiąc wcześniej tego typu odpowiedzi udzieliła tylko nieco ponad jedna trzecia uprawnionych do głosowania (34%). Pozostali - według własnych deklaracji - z większym lub mniejszym prawdopodobieństwem nie wezmą udziału w wyborach parlamentarnych (46%, spadek o 4 punkty), albo chcieliby głosować 25 września, ale w tej chwili nie wiedzą, na kogo oddaliby swój głos (15%, spadek o 1 punkt).

Lipiec przyniósł umocnienie się PiS na pozycji lidera rankingu partii politycznych cieszących się wśród Polaków największym poparciem. Na ugrupowanie to zamierza głosować we wrześniu ponad jedna czwarta zadeklarowanych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne (26%). Już drugi miesiąc z rzędu poparcie dla PiS wzrasta o 3 punkty procentowe. Na drugim miejscu znalazła się PO, na którą 25 września zamierza głosować nieco ponad jedna piąta wyborców o określonych preferencjach partyjnych (21%, wzrost o 1 punkt). Mimo że notowania PO minimalnie się poprawiły, strata do lidera rankingu nieco się powiększyła.

Tabela 3

Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i mających sprecyzowane sympatie polityczne*										
	X 2004	XI 2004	XII 2004	I 2005	II 2005	III 2005	IV 2005	V 2005	VI 2005	VII 2005	
	w procentach										
Prawo i Sprawiedliwość	14	17	18	18	15	16	24	20	23	26	
Platforma Obywatelska	27	27	27	26	25	22	20	25	20	21	
Samoobrona	12	10	12	11	12	14	14	14	13	14	
Liga Polskich Rodzin	14	12	11	12	13	11	10	8	14	10	
Sojusz Lewicy Demokratycznej	6	8	5	6	6	6	4	7	6	8	
Socjaldemokracja Polska/ Unia Pracy/ Zieloni 2004	4	5	4	6	4	3	5	6	7	5	
Polskie Stronnictwo Ludowe	6	8	6	7	7	8	4	5	7	4	
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	3	4	2	3	4	1	2	2	1	3	
Partia Demokratyczna - demokraci.pl**	6	3	3	3	5	5	4	3	4	2	
Ruch Obrony Bezrobotnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
UPR	1	1	1	1	0	2	2	1	1	1	
Demokratyczna Partia Lewicy	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	
Rodzina-Ojczyzna	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	
Inne	2	1	3	2	1	2	3	1	1	2	
	N=	369	389	377	432	421	371	404	407	355	395
* Uwaga: W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, a po drugie – wiedzą, na kogo będą głosować											
** Dane do kwietnia 2005 odnoszą się do Unii Wolności, od maja 2005 dotyczą Partii Demokratycznej - demokraci.pl											

Na trzecim miejscu naszej listy znalazła się Samoobrona, którą we wrześniu zamierza poprzeć 14% uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie polityczne. Od pięciu miesięcy poparcie dla tego ugrupowania niemal się nie zmienia. Na czwartym miejscu znalazła się LPR (10%, spadek o 4 punkty), ubiegłomiesięczna poprawa notowań tej partii okazała się zatem krótkotrwała - w lipcu poparcie dla niej powróciło do poziomu z kwietnia. Według obecnych deklaracji do Sejmu weszłoby także SLD, na które zamierza oddać swój głos 8% wyborców mających sprecyzowane sympatie partyjne, o 2 punkty więcej niż miesiąc temu.

Na granicy wyborczego progu znalazła się w lipcu koalicja startujących wspólnie: SdPi, UP i Zielonych 2004, którą - według obecnych deklaracji - we wrześniu ma zamiar poprzeć 5% wyborców mających określone sympatie partyjne. W porównaniu z czerwcem poparcie dla tych ugrupowań zmniejszyło się o 2 punkty. Poniżej progu wyborczego kształtują się także obecne notowania PSL - na to ugrupowanie zamierza głosować 4% wyborców mających sprecyzowane preferencje partyjne. W porównaniu z ubiegłym miesiącem poparcie dla PSL obniżyło się o 3 punkty. Pozostałe partie mają jeszcze mniej zwolenników. Na KPEiR, która w ostatnim czasie weszła w koalicję wyborczą z Samoobroną, zamierza głosować 3% wyborców mających sprecyzowane sympatie partyjne. Na 2% głosów mogłaby liczyć Partia Demokratyczna - demokraci.pl, a także uwzględniony po raz pierwszy w naszym badaniu Ruch Obrony Bezrobotnych. W tym miesiącu swą obecność na scenie politycznej zaznaczyły także UPR, DPL oraz RO.

Mimo trwającej kampanii wyborczej, w lipcu notowania poszczególnych ugrupowań zmieniły się w niewielkim stopniu. Prowadzący w naszym rankingu PiS umocnił się na pozycji lidera. Minimalnie poprawiły się notowania SLD, przechodzącego organizacyjne i personalne przeobrażenia. Straciły natomiast LPR, PSL i lewicowa nieformalna koalicja startująca pod szyldem SdPi, a także Partia Demokratyczna - demokraci.pl. Według lipcowych deklaracji do nowego parlamentu weszliby reprezentanci pięciu partii: PiS, PO (w sumie 47% głosów) Samoobrony, LPR i SLD.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. 25 września odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział? 1 - Na pewno wezmę w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wezmę w nich udział; 3 - Na pewno nie wezmę w nich udziału

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	54	24	22	1020
Płeć				
Mężczyźni	60	21	20	485
Kobiety	50	27	24	535
Wiek				
18-24 lat	57	20	23	155
25-34	46	33	21	186
35-44	54	22	24	167
45-54	55	23	22	208
55-64	66	18	16	125
65 lat i więcej	54	24	22	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	53	24	22	375
Miasto do 20 tys.	54	29	18	128
20-100 tys.	51	22	27	201
101-500 tys.	56	25	19	194
501 tys.i więcej mieszk.	61	19	21	121
Wykształcenie				
Podstawowe	48	26	27	295
Zasadnicze zawodowe	54	22	23	261
Średnie	56	23	21	353
Wyższe	67	26	7	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	66	19	15	59
Prac.umysł.niż.szczebła	55	27	17	86
Pracownicy fiz.- umysł.	51	23	27	97
Robotnicy wykwalifikowani	52	24	24	80
Robotnicy niewykwalifik.	44	26	30	50
Rolnicy	58	22	20	54
Pracujący na własny rach.	65	20	15	36
Bierni zawodowo				
Renciści	48	23	29	108
Emeryci	60	22	19	209
Uczniowie i studenci	58	20	23	76
Bezrobotni	49	28	24	119
Gospodynie domowe i inni	52	34	14	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	56	23	20	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	25	25	74
sekt. pryw. poza rolnict.	55	24	21	208
prywatnym gosp. rolnym	51	31	18	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	50	26	23	136
301-500	51	24	25	171
501-900	53	25	22	236
901-1200	72	16	12	75
Powyżej 1200 zł	74	18	8	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	26	25	322
Średnie	56	23	20	436
Dobre	59	22	20	260
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	63	20	17	90
Raz w tygodniu	56	27	17	521
1-2 razy w miesiącu	50	25	26	174
Kilka razy w roku	53	19	28	166
W ogóle nie uczestniczy	47	14	39	69
Poglądy polityczne				
Lewica	62	23	15	152
Centrum	50	24	26	306
Prawica	72	17	11	284
Trudno powiedzieć	37	31	32	276

Tabela 2. Na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji ugrupowań zamierza Pan(i) głosować w wyborach 25 września?

(%)

	ChD III RP	DPL	IdP	KPEiR	LPR	demokraci. pl	PO	PPS
Ogółem	0	1	0	3	10	2	21	0
Płeć								
Mężczyźni	0	0	0	3	6	3	21	0
Kobiety	0	1	1	3	14	1	21	1
Wiek								
18-24 lat	1	0	2	0	14	3	25	0
25-34	0	0	0	2	9	5	18	0
35-44	0	2	0	3	7	6	33	0
45-54	0	1	0	2	8	1	14	1
55-64	0	0	0	2	7	0	21	0
65 lat i więcej	0	0	0	9	13	0	18	0
Miejsce zamieszkania								
Wieś	0	0	0	4	10	2	12	0
Miasto do 20 tys.	0	2	0	2	8	2	17	0
20-100 tys.	0	0	2	5	3	6	25	1
101-500 tys.	1	1	0	3	19	1	24	0
501 tys.i więcej mieszk.	0	0	0	1	5	1	38	0
Wykształcenie								
Podstawowe	1	0	0	7	16	2	14	0
Zasadnicze zawodowe	0	0	0	3	12	2	10	1
Średnie	0	2	1	1	6	1	27	0
Wyższe	0	0	0	2	2	6	39	0
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	0	0	0	0	0	8	34	0
Prac.umysł.niż.szczębla	0	3	0	0	5	5	34	0
Pracownicy fiz.- umysł.	0	4	0	0	11	0	3	0
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	0	4	5	0	25	3
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	0	0	31	0
Rolnicy	0	0	0	0	9	0	7	0
Pracujący na własny rach.	0	0	0	0	7	0	25	0
Bierni zawodowo								
Renciści	0	0	0	11	12	0	10	0
Emeryci	0	0	0	5	9	0	17	0
Uczniowie i studenci	3	0	0	0	20	3	31	0
Bezrobotni	0	0	3	7	14	9	14	0
Gospodynie domowe i inni	0	0	0	0	21	0	42	0
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	0	4	0	2	6	7	22	0
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	0	0	0	0	5	2	27	3
sekt. pryw. poza rolnict.	0	0	0	0	4	0	27	0
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	0	14	0	7	0
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	0	0	3	2	17	0	7	0
301-500	0	0	0	3	20	5	16	0
501-900	0	1	0	4	5	0	22	1
901-1200	0	0	0	5	3	0	30	0
Powyżej 1200 zł	0	3	0	0	5	9	25	0
Ocena własnych war. mater.								
Złe	0	0	1	7	12	1	15	0
Średnie	0	1	0	3	8	1	24	1
Dobre	1	1	0	0	9	6	23	0
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	0	0	4	5	25	0	16	0
Raz w tygodniu	0	0	0	2	10	2	21	0
1-2 razy w miesiącu	1	3	0	6	5	1	20	0
Kilka razy w roku	0	0	0	1	5	6	25	0
W ogóle nie uczestniczy	0	0	0	3	7	4	25	0
Poglądy polityczne								
Lewica	0	0	0	3	7	5	7	1
Centrum	0	1	1	4	10	2	19	0
Prawica	1	0	0	1	9	2	31	0
Trudno powiedzieć	0	2	0	8	15	0	11	0

(continued)

Tabela 2 (cd.)

(%)

	PSL	PiS	RO	ROB	Ruch Patrio- tyczny	Samoobrona	SdPl/UP/ Zieloni 2004	SLD
Ogółem	4	26	1	2	0	14	5	8
Płeć								
Mężczyźni	4	26	0	1	0	17	7	6
Kobiety	4	26	1	2	0	10	3	11
Wiek								
18-24 lat	2	23	2	0	0	13	10	5
25-34	3	30	0	1	0	11	7	3
35-44	4	18	0	3	0	10	3	10
45-54	7	29	1	2	0	19	4	8
55-64	3	29	0	2	1	15	9	10
65 lat i więcej	1	25	0	1	0	16	1	14
Miejsce zamieszkania								
Wieś	9	27	0	2	0	25	4	5
Miasto do 20 tys.	3	22	0	3	0	11	9	16
20-100 tys.	1	19	3	2	0	13	8	7
101-500 tys.	0	28	0	0	0	6	5	9
501 tys. i więcej mieszk.	0	30	0	2	1	4	5	8
Wykształcenie								
Podstawowe	4	16	1	0	1	27	4	5
Zasadnicze zawodowe	4	26	0	3	0	24	4	6
Średnie	3	31	1	2	0	4	6	12
Wyższe	3	30	0	0	0	0	7	6
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	6	34	0	0	0	0	3	9
Prac.umysł.niż.szczebła	2	28	4	0	0	0	8	4
Pracownicy fiz.- umysł.	3	29	0	5	0	23	7	13
Robotnicy wykwalifikowani	0	29	0	4	0	18	10	0
Robotnicy niewykwalifik.	7	13	0	12	0	11	9	17
Rolnicy	19	20	0	0	0	40	0	5
Pracujący na własny rach.	0	32	0	0	0	0	9	18
Bierni zawodowo								
Renciści	5	27	0	4	0	21	7	4
Emeryci	4	25	1	1	1	16	4	15
Uczniowie i studenci	0	25	0	0	0	5	10	3
Bezrobotni	2	21	0	0	0	24	0	3
Gospodynie domowe i inni	0	23	0	0	0	7	0	0
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	5	31	2	0	0	8	5	6
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	0	22	0	4	0	17	6	11
sekt. pryw. poza rolnict.	2	29	0	5	0	8	10	9
prywatnym gosp. rolnym	21	18	0	0	0	30	0	6
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	2	27	2	2	0	28	0	7
301-500	7	26	0	5	1	11	0	4
501-900	3	26	0	2	0	19	8	7
901-1200	0	28	0	0	0	5	12	18
Powyżej 1200 zł	0	22	0	0	0	2	10	14
Ocena własnych war. mater.								
Złe	4	30	1	4	1	15	2	4
Średnie	3	23	1	1	0	18	7	8
Dobre	3	26	0	0	0	9	7	11
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	2	25	0	0	0	18	0	3
Raz w tygodniu	6	31	0	0	0	16	5	5
1-2 razy w miesiącu	1	19	2	5	0	17	4	9
Kilka razy w roku	3	26	0	3	0	10	6	13
W ogóle nie uczestniczy	0	6	0	0	3	0	18	21
Poglądy polityczne								
Lewica	5	12	0	0	0	3	21	30
Centrum	4	20	0	4	0	20	5	7
Prawica	2	35	0	1	0	14	1	1
Trudno powiedzieć	5	26	4	2	0	22	0	3

(continued)

Tabela 2 (cd.)

(%)

	SD/Centrum	UL	UPR	Inne partie	Liczba osób
Ogółem	0	0	1	2	395
Płeć					
Mężczyźni	0	0	2	1	225
Kobiety	1	1	0	1	170
Wiek					
18-24 lat	0	0	0	0	65
25-34	2	0	7	3	63
35-44	0	1	0	0	65
45-54	0	0	0	2	85
55-64	0	0	2	0	54
65 lat i więcej	0	0	0	1	63
Miejsce zamieszkania					
Wieś	0	0	1	0	137
Miasto do 20 tys.	0	0	5	0	50
20-100 tys.	0	1	0	4	69
101-500 tys.	0	0	0	2	79
501 tys.i więcej mieszk.	2	0	3	0	59
Wykształcenie					
Podstawowe	1	0	0	0	95
Zasadnicze zawodowe	0	1	1	1	109
Średnie	0	0	1	3	136
Wyższe	0	0	5	0	54
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	0	5	0	29
Prac.umysł.niż.szczebła	0	0	0	5	33
Pracownicy fiz.- umysł.	0	3	0	0	30
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	3	0	36
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	16
Rolnicy	0	0	0	0	20
Pracujący na własny rach.	0	0	10	0	19
Bierni zawodowo					
Renciści	0	0	0	0	29
Emeryci	0	0	1	1	88
Uczniowie i studenci	0	0	0	0	34
Bezrobotni	0	0	0	5	45
Gospodynie domowe i inni	7	0	0	0	16
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	0	0	0	1	57
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	0	0	0	3	28
sekt. pryw. poza rolnict.	0	1	5	0	80
prywatnym gosp. rolnym	0	0	4	0	19
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	3	0	0	0	43
301-500	0	1	0	0	65
501-900	0	0	3	0	92
901-1200	0	0	0	0	40
Powyżej 1200 zł	0	0	4	9	41
Ocena własnych war. mater.					
Złe	1	1	0	2	108
Średnie	0	0	1	0	169
Dobre	0	0	3	1	116
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	0	0	0	2	35
Raz w tygodniu	0	0	0	0	199
1-2 razy w miesiącu	2	0	2	1	72
Kilka razy w roku	0	0	1	0	61
W ogóle nie uczestniczy	0	0	6	8	26
Poglądy polityczne					
Lewica	0	0	1	4	74
Centrum	0	0	2	0	103
Prawica	1	1	1	0	172
Trudno powiedzieć	0	0	0	2	47